LANGUAGE AND ROMANIAN IDENTITY IN THE PRESS OF THE DIASPORA

Doina Butiurcă, Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Târgu-Mureș

Abstract: The theme of our research is the Romanian press in Diaspora. The media, so as the lectorates represents interfaces between language, culture, Romanian values and the cultural background of the adoptive countries. We stopped (selectively) to a few of the models that promote the Romanian language in the press of the European Union countries, Canada and the United States. The idea that develops our study on the coverage of a language / a culture in general is that the promotion / media occurs in many foreign languages, respecting several factors: 1.delimitation of the concepts of identity and culture; 2.the involvement of state`s institutions through viable politicies of cultural marketing; 3.the promotion of Romanian language, as an unitary and literary language, through the medium of foreign universities, of the press / media. Theoretical assertions in terms of which the theme is addressed both concern: a people's cultural values (explanatory value, the identity, cultural relativism, etc.). The most commonly used sense of culture in the diaspora media is spiritual or artistic achievement (given the language, literature, music, art, drama). In our view, this value is able to individualize, to promote Romanian identity in the cultural diversity of Europe, on the one hand, and realize bridges with other contexts / cultural backgrounds, on the other hand.

Keywords: Romanian, Latin fascination, Dacianism, traditional culture

I.Reviste româneşti în diaspora

Mass-media, asemenea lectoratelor reprezintă interfeţe între limba, cultura, valorile româneşti şi mediul cultural al ţărilor de adopţie. Ne-am oprit (selectiv) la câteva dintre modelele de promovare a limbii române în presa din ţările Uniunii Europene, Canada şi Statele Unite ale Americii.

Depăşind aserţiunile teoretice, care sunt publicaţiile ce întreţin identitatea limbii române, promovând formele de cultură, istoria, religia pe diferite continente, menţinând solidaritatea şi legătura cu matricea de spiritualitate şi istorie ?

In Canada: *Alternativa*, Toronto, publicaţie lunară de politică, cultură, ştiri şi publicitate, director Alexandru Tomescu (perioadă de apariţie, 2003-2013); *Atheneum,* revistă lunară de Cultură a românilor din Canada (perioadă de apariţie 2001-2013): *Faptu` Divers*, primul săptămânal românesc din Canada; *Observatorul,* revistă lunară, publicată în Toronto, director Puiu Dumitru Popescu (perioadă de apariţie, 2002-2013); *Pagini româneşti* apare la Montreal şi are ca director pe George Sava ; *Calea de lumină*, revistă lunară de Misiune Creştină (perioadă de apariţie, 2006-2012) ; *Zigzag român-canadian,* Quebec (2005-2013), director -Ionuţ Dupleac

În Statele Unite ale Americii: *Clipa*, revistă independentă de informaţie socio-politică şi cultură, editată săptămânal în Statele Unite ale Americii. Este cea mai veche revistă românească din Statele Unite în circulaţie. Are drept motto o maximă aparţinând lui Demostene : "Adevărul nu este întotdeauna acelaşi lucru cu propria-ţi părere" ; *Curentul Internaţional*, săptămânal independent de ştiri, analize şi opinii, director Ştefan Străjeri (SUA) ; *Romanian Times* (perioadă de apariţie, 2007-2013) cu rubricile : Cultură, Meditaţii creştine, Politică şi Mica Publicitate; *Meridianul Românesc* (Micro-Magazin pe teme de cultură, culte, actualităţi, comunitate etc); *New York Magazin*, ziar al comunităţii româneşti din New York ; *Viaţa Creştină*, revistă teologică trimestrială, bilingvă, a Bisericii Ortodoxe Române "Sfânta Treime" din Los Angeles, cu o apariţie constantă între anii 1992-2013.

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)

Tribuna Românească este ziarul independent al românilor americani editat la Chicago, apare actualmente lunar, on –linea şi în formă tipărită. Prima ediţie a apărut în 2002.

În Spania: *Universul românesc* este o revistă fondată la Madrid, în 2006 etc ;

În Marea Britanie : *Români în UK* , publicaţie orientată, în special, spre relaţiile culturale bilaterale româno-engleze, spre instituţii şi comunitate. *British Medical Journal* este una dintre puţinele reviste de specialitate, editată sub egida Asociaţiei Medicale Britanice încă din 1837. Publicaţia şi-a câştigat o largă audienţă în lume, prin articolele de înalt nivel ştiinţific, din domeniul medical. Ediţia în limba română promovează din 1999 până în prezent, oferta de informaţie din medicină, prin perspectiva internaţională şi prin varietatea problematicii abordate (în rubrici ca : *Editoriale*, *Ştiri, Cercetare, Sinteze clinice, Practica medicală*).

În Franţa : *Asymetria* subintitulată *Revistă românească de cultură, critică şi imaginaţie,* cu apariţii lunare din 2006 ;

În Germania: *Curierul Conservator* este o publicaţie creştină românească on-linea ;

Revista AGERO Stuttgard este un magazin cultural şi de informaţie.Revista este găzduită în paginile de internet, din 2004.

În Ungaria, apare *Foaia românească*, săptămânal al românilor din Ungaria.

În Austria, *RumKirche*, este foaia de comunicări a Bisericii Ortodoxe Române, având o apariţie constantă la Viena, din martie 1993.Articolele publicate sunt în limbile română şi germană (pentru cititorii austrieci).Din 2009, anul înfiinţării Centrului cultural-religios "Dumitru Stăniloae" din Viena, aceasta publicaţie a introdus rubrica Cerc „Dumitru Stăniloaie”

În Israel: a fost creat un portal web *ISRO-PRESS,* la sfarsitul anului 2007 cu ajutorul firmei Alpas Solutions din Canada, care colaborează de multă vreme cu agenţia israeliană de presă. Un alt portal web *România –Israel*, îşi propune să devină puntea de legatură şi cunoaştere a românilor din România, a vorbitorilor de română din Israel, dar şi „a românilor de pretutindeni”. Scopul mărturisit este posibilitatea de a interacţiona, de a împărtăşi impresii, gânduri, experienţe între cele două comunităţi, atât de diferite. Cotidianul *Viaţa noastră* este una dintre publicaţiile israeliene în limba română.

În Belgia *: Rombel*, subintitulată *Români în Belgia* reprezintă identitatea celei mai mari comunităţi virtuale independente a românilor din Belgia, creată în 2002, având drept scop declarat, „informarea şi liberul schimb de informaţii”, promovarea „imaginii României şi a românilor în Belgia şi în lume” (Rombel, *Despre noi*).Promovarea culturii şi a spiritualităţii româneşti în Belgia se realizează prin numeroase alte mijloace media, dintre care: Transmisii TV live (în direct sunt transmise activităţi culturale, evenimente religioase din Biserica „Sf. Nicolae “din Bruxelles - o premieră absolută în diaspora românească), Programe TV româneşti on-linea etc. Tot o premieră a diasporei româneşti de pe bătrânul continent este publicarea (în versiune tipărită şi on-linea), a volumului „Ghidul Românului în Belgia »

II. Politici de promovare a identităţii culturii române în revistele din diaspora

II. 1.Realităţi sud-est europene şi deschidere spre universal

Concomitent cu utilizarea – în politica internaţională- a conceptelor de *Uniune Europeană, globalizare, integrare* etc se produce în presa românească o modificare de metodă, de discurs, de mentalitate, sub două aspecte.

Amprenta istorico-geografică şi culturală rămâne, fără îndoială, un factor definitoriu în formarea personalităţii umane şi în promovarea identitară a unui popor. Aprofundând subiectele abordate în paginile revistelor din diaspora nu putem trece neobservat faptul că

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)

acest factor epigenetic rămâne ,,invarianta » tipic românească, în variantele diferitelor medii socio-culturale şi istorice ale lumii. Dintre numeroasele informaţii despre pământul natal şi istoria acestuia, conştiinţa elimină în exil, tot ceea ce este individual, menţinând doar generalul, esenţa. Privite din perspectiva acestei ,,constante », revistele româneşti din diaspora franceză, canadiană şi americană au ca centru de interes, caracteristicile fundamentale ale individualităţii noastre. Studiile sunt organizate după acelaşi tipar general de promovare. Există rubrici permanente sau cvasi-permanente pentru problemele privind Pontul Euxin şi istoria românilor (*Alternativa*, Canada), Dacia Felix şi substratul traco-dac (*Clipa*, SUA), latinitatea, individualitatea limbii române în contextul romanităţii Occidentale etc.

Cel de-al doilea aspect priveşte modificările de metodă, privind raportul dintre dimensiunea locală, sud-est europeană şi dimensiunea universală a subiectelor abordate. Semnatarii articolelor nu se limitează pur şi simplu la relatarea evenimentelor socio-culturale ale României actuale. Axa de valori cunoaşte extensii ale culturii/istoriei naţionale spre cultura/istoria universală, evitând astfel marginalizarea imaginii României în raport cu Occidentul. Majoritatea publicaţiilor realizează conexiuni între concepte, personalităţi de excepţie şi/sau evenimente est-europene şi relevanţa acestora la nivel universal. Iată câteva exemple : *Blogul ideologic* semnat de Titus Filipaş în revista *Asymetria* (Paris) este un model elevat de a face ideologie, de a medita pe teme de scolastică, antropologie, mitologie, limbă. Metodologic, autorul îşi propune o serie de deziderate pe care le abordează prin prisma unor concepte cu valoare universală. *Paidea, educaţia* este unul dintre aceste concepte (Discursul despre educaţie al lui Talleyrand-Périgord şi o reacţie a feminismului englezesc (Asymetria, 2013), Discurs despre educaţie (Asymetria, 2013),, Substanţă şi prezenţă în paidea grecească (Asymetria, 2013) ; ,,*bun », ,,bun în sine »* este un alt concept (Bunul în sine, 2013).Logosul, statutul limbii române, în special, în contextul limbilor indo-europene este tema preferată, mai cu seamă, în polemica protocronistă despre grecizarea şi/sau italienizarea limbajului românesc, din secolele trecute// despre gramatica descriptivă şi gramatica generativă (Dificultăţi Prima Facie, 2013;Gramatica generativă).

Din sfera ştiinţei şi a tehnicii, publicaţiile canadiene şi americane (*Alternativa, Observatorul* din Toronto) consemnează informaţii referitoare la relevanţa ştiinţifică a unor personalităţi, fie prin acordarea trofeului de excelenţă (în 2012, prof.univ dr. Marioara Godeanu, cercetătoare şi inovatoare, primeşte acest trofeu în România), fie prin includerea acestora în Enciclopediile naţionale. E cazul Smarandei Brăescu inclusă în paginile *Enciclopediei personalitãtilor din România* (coord. George Marcu, cuvânt înainte acad. Marius Sala, lucrare publicatã de Editura Meronia, Bucuresti, 2012). Ceea ce au în comun – oamenii de ştiinţă şi de cultură români, evocaţi în revistele din diaspora este spiritul inovator, de avangardă (Gheorghe Lazăr, fondatorul învăţământului în limba română, Spiru Haret, reformator al învăţământului românesc), deschiderea spre valorile universale (Eugen Bădărău, fondatorul şcolii româneşti de fizica plasmei, Elie Carafoli, părintele avioanelor IAR, Henri Coandă, inventatorul avionului cu reacţie, Gogu Constantinescu, creatorul teoriei sonicităţii şi exponent al României în Anglia). Pentru semnatarii rubricilor consacrate fenomenului ştiinţific românesc, timpul este un prezent continuu, pulsând de semnificaţie numai prin valoarea umană şi intelectuală. În cadrul rubricii *Aniversări şi personalităţi,* revista *Observatorul* din Toronto pare să elimine nota locală şi chiar graniţele dintre ştiinţă, politică, limbă, arte. Stau sub acelaşi semn egalizator al MEMORIEI VALORILOR, personalităţi de prim rang ale literaturii române şi canadiene (Mihai Eminescu, Grigore Vieru ,, poetul luptător unionist, care ne-a lăsat o mostenire, ce trebuie păstrată. » - nota Ion Anton Datcu, Hellen Keller Observatorul, 2013), oameni politici din România şi Anglia (Margaret Thatcher, I.C. Brătianu), artişti (Dan Grigore), muzicieni (Dorin Teodorescu,,Voivodul Operetei », Maria Slătinaru Nistor), oameni de teatru (Tamara

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)

Buciuceanu-Botez, George Constantin), istorici (Gheorge Buzatu). Această modificare de perspectivă a memoriei valorilor este de mare interes, dat fiind faptul că vizează o parte dintre acele personalităţi ale istoriei/ culturii româneşti, care – departe de a fi marginale- apaţin Europei/lumii întregi.

Ineditul informaţiilor cuprinse în *eseuri*, relevanţa unui subiect nou în istoria gândirii europene, ca şi ingeniozitatea raţionamentului eseistic recomandă circuitului universal multe dintre eseurile presei româneşti din diaspora. Ne vom opri la câteva exemple : eseurile consacrate artelor, în general – în revista *Universul Românesc* (Madrid) sunt situate în sfera istoriei ideilor, a dezvoltării modelelor intelectuale europene. Eseurile pe tema suprarealismului, a poeziei româneşti receptate în Spania – scrise în limbile română şi spaniolă - menţin viu interesul pentru cultura românească, prin studiile lui Gabriel Parlea, Carlos Fernández de Pablo (*Del surrealismo rumano al parisino o viceversa*), Liliana Petcu (*Nichita Stanescu – El mago del lenguaje en la Metapoesia*) etc. Un eseu pe tema ,,Festivalului de Dans American »semnat de Vavila Popovici nu se rezumă la o descriere banală a evenimentului cultural. Dansul american este prilej de a face conexiuni cu etimologii din aramaică (,,Cuvântul *Mana* este tradus în aramaică drept navă de lumină »), cu elemente de psihologie abisală şi mitologie paleo-orientală (Babilon, Egipt, Israel), cu filozofia orientală (,,Lupta contrariilor, între Yin şi Yang, atracția dintre ele, echilibrul perfect obținut, iată semnificația acestui dans! Yin fiind reprezentat prin elementul feminin asociat nopții, apei și pământului, Yang reprezentând elementul masculin asociat luminozității, focului și vântului - exprimarea forței cerești ».).Prin schimbarea strategiei auctoriale, a accentului, eseul de factură existenţialistă (Ştefan Lucian Mureşnu, Spiritul *continuă existenţa nefiindă a omului viu*), de filozofie socială aduce modificări de nuanţă, prin apelul permanent la izvoarele fiinţei, ale faptului social, prin semnificaţia universală.

II. 2.Rolul dialogului intercultural în promovarea identităţii româneşti

Domeniul istoriei are grade diferite de reprezentare, de la o publicaţie la alta; există atitudini variate de promovare a imaginii României, de la un autor la altul, de la o perioadă istorică la alta. Numeroase pagini de istorie, ocultate nu fără interes, in perioada totalitarismului sunt scoase la lumină din raţiuni multiple: relevanţa unor tratate care au modificat imaginea geopolitică a Europei actuale, reabilitarea imaginii Coroanei României în Europa etc.

Unele publicaţii au rubrici permanente, consacrate ,,istoriei ascunse » a lumii (*Istorie ascunsă*, în *Curentul Internaţional*, SUA), care generează dialoguri interculturale de mare interes : operaţiunile de sabotaj în relaţiile diplomatice dintre ţările blocului comunist (Silvia Jinga, *România între Rusia şi Ungaria*, *Curentul internaţional,* 2013), ,,omorurile ritualice » de odinioară (Ion Coja, *Minţi, Oişte !Minţi întruna !*...în *Curentul internaţional* 2013), manipulările din istoria ţărilor sud-est europene, din România, în special, ale căror consecinţe s-au resimţit în Europa (Ioan Ispas, Generalul Rădescu - *De la manipularea de atunci la una din zilele nostre*), tragedia românească de la Cotul Donului, unde au căzut în bătălia din 1942, peste 150.000 români (Vasile Şoimaru, Chişinău, 2012, în *Curentul internaţional*), români americani la serbările Marii Uniri din 1929 (Ştefan Străjeri), abuzuri juridice de mai bine un veac, în Transilvania (Nicolae Balint, 2012, Curentul Internaţional). În presa românească din Canada şi SUA s-a scris mult PRO şi CONTRA despre ex-regele României (Relaţiile dintre Regele Mihai şi Mareşalul Ion Antonescu, autor Ioan Ispas) etc.

Toate acestea sunt evenimente, realităţi ascunse ale diplomaţiei româneşti al căror interes nu este unul limitativ, ci situat în contextul european.

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)

Prin recenzii, traduceri, volumele aparţinând autorilor străini, pe tema istoriei Europei (Larry Watts, *With Friends like These*, 2010 etc) sunt bine promovate în România, în timp ce studiile aparţinând unor personalităţi obscurizate de destinul istoric (Aurel Cioran, fratele mezin al gânditorului Emil Cioran), semnate de intelectuali de aleasă cultură din România (Ion Coja, vol. *Marele Manipulator*, Editura Naţiunea, Bucureşti) sunt promovate în Canada, Statele Unite etc Abaterea mass-media postrevoluţionară de la problemele culturii româneşti ia forme incisive în presa de pe continentul american.

Deformarea adevărului istoric a devenit o sursă de polemică acerbă, manifestată printr-un discurs intracultural şi / sau intercultural de mare deschidere europeană şi probitate ştiinţifică. Rămân prin densitatea culturii lor, partizani ai adevărului istoric, personalităţi de elită din România, Republica Moldova, Canada, Statele Unite: Acad. Nicolae Dabija, Chişinău ,,Ilie Bratu-un porc cu aripi de înger » ; pof.univ.dr. Ioan Coja, Bucureşti ,,Urmaşii Romei »(2011); etc. Memoria perioadei totalitariste ocupă sute de pagini în aceste publicaţii (,,Cu Ştefan Andrei despre comunismul româmesc », Silvia Jinga, Mihigan, SUA, în *Curenul Internaţional*, 2013).

Discursul jurnalistic este bine adaptat dialogului intercultural, mai cu seamă, în problemele legate de mistificarea etnogenezei poporului român şi a originii/ locului de formare a limbii. Unul dintre exemple este reprezentat de generalizările la nivel naţional, privind rolul grupelor de sânge în determinarea genetică a românilor, pe care Neagu Djuvara le realizează, fără argumente solide. Replica prof. univ dr. Ion Coja nu întârzie :,, ..faptul că nu există decât vreo patru-cinci grupe de sânge pentru câteva sute de popoare descurajează orice încercare de a pune vreo bază pe asemenea argumente. Între timp însă a apărut cercetarea genetică, cu rezultate extrem de sigure. Acolo ar trebui să meargă dl Djuvara ca să afle cât este de corcit neamul românesc. Îi recomand cercetările făcute de antropologii de la Iași, recente, potrivit cărora genomul european este foarte curat păstrat în spațiul românesc, iar acest spațiu se dovedește a fi un punct de plecare, o vatră străbună pentru multe populații europene care de aici au plecat, au roit în lume, atât spre Vest, cât și spre Est.» (în Ion Coja, Neagu Djuvara şi românii, *Curentul Internaţional,* 2011).

Accente critice la adresa fenomenului de aculturaţie din mass-media regăsim în articole ca ,,Fratele risipitor şi destinul unor români de elită », semnat de Ştefan Strajer :,, Impresia pe care mi-o lasă peisajul României postrevoluționare este că marginalizează în ritm galopant cultura în numele „ratingului”, vânat cu orice preț și fără teama că tocmai astfel se face vinovat de deformarea gustului pentru frumos la tinerele generații. Minimalizarea culturii, care dispare tot mai evident de pe ecranele televizorului în favoarea scandalurilor mondene și politice, are în mod inevitabil ca efect și ignorarea unor personalități, pe care timpul le cuprinde în malaxorul lui neiertător. De aceea, se cuvine salutat orice efort de a aduce în lumina literei de tipar a unor oameni exemplari pentru un domeniu sau altul al vieții noastre naționale. » (Ștefan Strajer, în *Curentul Internaţional*, 2013).

Considerăm în concluzie, că punerea în valoare a numeroase segmente necunoscute din istoria relaţiilor diplomatice, politice ale României cu celelalte state ale Europei este oportună promovării exegetice a istoriei/ culturii româneşti. Sunt diferenţele care definesc propria identitate.

BIBLIOGRAFIA

Eliade, Pompiliu, *Influenţa franceză asupra spiritului public în România.Originile.* Colocviul ,,Ideea europeană”Bucureşti, Fundaţia Concept&Editura Humanitas,Bucureşti, 2000.

Marcu, A., *Romanticii italieni şi români*, Bucureşti, 1924.

Sala Marius, *Limbi în contact*, Editura Enciclopedică, Bucureşti,1997.

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)

Sala, Marius; Vintilă-Rădulescu, Ioana. *La langue roumaine face a l'intégration européenne*. In: *Academica*, 2003, 13, nr. 19, p.12-15.

Tagliavini,Carlos, *Un framento di storia della lingua rumena nel secolo XIX. L`italianismo di Ion Heliade Rădulescu*, Europa Orientale,1926 etc

Troc,Gabriel, *Curs de antropologie culturală*, Centrul de Formare Continuă şi Învăţământ la Distanţă, UBB, 2008.

Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Sociolingvistică şi globalizare*, Editura Oscar Print, Bucureşti,2002.

SURSE

Cheţan, Octavian, Sommer, Radu (coord.)*Dicţionar de filozofie*, Editura Politică, Bucureşti, 1978.

Enciclopedia personalitãtilor din România, coord. George Marcu, cuvânt înainte acad. Marius Sala, Editura Meronia, Bucuresti, 2012.

Genium- Presa din Diaspora- Genium .ro

BDD-V78 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:47:18 UTC)